

Др Урош Здравковић,*
доцент,
Правни факултет, Универзитет у Нишу

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД
10.5937/zrpfm1-40426

UDK: 347.451.032:[347.751:339.542

Рад примљен: 29.09.2022.

Рад прихваћен: 08.11.2022.

ПРАВНА СРЕДСТВА ПРОДАВЦА ЗА СЛУЧАЈ КУПЧЕВЕ ПОВРЕДЕ УГОВОРА О МЕЂУНАРОДНОЈ ПРОДАЈИ РОБЕ**

Апстракт: Рад се бави анализом правних средстава која стоје на располагању продавцу услед повреде уговора о међународној продаји робе од стране купца. Предмет истраживања су одговарајуће одредбе Конвенције Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе из 1980. године. Циљ истраживања је да се обезбеди систематичан и целовит приказ наведене теме, у оквирима које задаје обим једног рада. Ова тема, иначе, припада широј области у оквиру права међународне продаје, а која уређује правна средства уговорних страна услед повреде уговора о међународној продаји робе. Метод истраживања се састоји у анализи одредаба поменуте Конвенције, одговарајуће и доступне судске и арбитражне праксе, као и ставова домаћих и иностраних аутора. У правна средства којима располаже продавац услед повреде уговора о међународној продаји робе од стране купца спадају: а) право продавца да тражи извршење обавезе од купца; б) право продавца да купцу додели додатни рок за извршење обавезе; в) право продавца да раскине уговор и г) право продавца да изврши спецификацију робе уместо купца.

Кључне речи: право међународне продаје робе, Бечка конвенција, повреда уговора, правна средства продавца.

* uros@prafak.ni.ac.rs

** Рад је настао као резултат истраживања на пројекту „Одговорност у правном и друштвеном контексту“, који финансира Правни факултет Универзитета у Нишу, у периоду 2021–2025. године.

** Рад је изложен на научној конференцији „Тиквешки правнички денови – правото и правната сигурност“ која је одржана у организацији Института за правно-економско истраживање и едукацију Iuridica prima, од 14. до 16. октобра 2022. године у Неготину (Северна Македонија).

1. Уводне напомене

Правна средства којима продавац располаже у случају повреде уговора о међународној продаји робе од стране купца претежно су разврстана у члановима 61–65 Конвенције Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе¹ (даље и: Бечка конвенција, Конвенција). Члан 61 има уводни карактер и даје општи каталог правних средстава којима се продавац може служити услед купчеве повреде уговора. Текст ове одредбе гласи:

„(1) Ако купац не изврши било коју од својих обавеза коју има на основу уговора или ове конвенције, продавац може:

(а) користити права предвиђена у члановима 62 до 65;

(б) захтевати накнаду штете предвиђену у члановима 74 до 77.

(2) Продавац не губи право да захтева накнаду штете тиме што користи своја права у погледу других средстава.

(3) Кад се продавац користи средством које је предвиђено за повреду уговора, суд или арбитража не може одобрити купцу продужење рока.“

Чланови 62–65 Конвенције разрађују понаособ правна средства продавца услед купчеве повреде уговора. Ту спадају: а) право продавца да тражи извршење обавезе од купца (разрађено у члану 62); б) право продавца да купцу додели додатни рок за извршење обавезе (разрађено у члану 63); в) право продавца да раскине уговор (разрађено у члану 64) и г) право продавца да изврши спецификацију робе уместо купца (разрађено у члану 65).

Већина одредби које уређују правна средства продавца за случај купчеве повреде уговора се по својој садржини поклапају са коресподентним одредбама Конвенције које уређују правна средства купца услед продавчеве повреде уговора. Наиме, уводни члан 61 је претежно паралелан са чланом 45, који представља уводну одредбу за правна средства купца. Правна средства продавца која су предвиђена чланом 62 кореспондирају са средствима купца из члана 46 (право да се тражи извршење обавезе). Члан 63 аналоган је са чланом 47 (право на додељивање додатног рока за извршење обавезе). На крају, „продавчев“ члан 64 одговара „купчевом“ члану 49 (право да се раскине уговор).

1 Конвенција је донета 11. априла 1980. године у Бечу, а ступила је на снагу 1. јануара 1988. године. Конвенцију су до сада ратификовале 94 државе. Социјалистичка Федеративна Република Југославија ратификовала је Конвенцију 1984. године („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр. 10-1/84). Република Србија примењује Конвенцију, као један од правних следбеника СФРЈ.

Члан 61 Конвенције, који, као што је наведено, представља уводну и општу одредбу, изричито (у ставу 2) признаје право продавцу на надокнаду штете, без обзира на правна средства која су му омогућена члановима 62–65 Конвенције. Наиме, одредба (1)(а) члана 61 која упућује продавца на правна средства која су предвиђена члановима 62–65 Конвенције, и одредба (1)(б), која признаје продавцу право на надонаду штете, нису постављене као одредбе које се међусобно искључују. Продавац ће увек моћи да тражи надокнаду штете, уколико је она настала, и то у складу са члановима 74–77 Конвенције, без обзира да ли се истовремено користи неким средством које је предвиђено у члановима 62–65.² Одредба која признаје право продавцу на надокнаду штете је нарочито од значаја када се продавац користи правом на раскид уговора.³

Иако је питање надокнаде штете нераскидиво везано за тему правних средстава услед повреде уговора, оно представља комплексну и засебну област. У прилог таквој тврдњи говори и околност да су редактори Бечке конвенције питање надокнаде штете разрадили у посебном одељку Конвенције (члановима 74–77), а не заједно са осталим правним средствима (у случају продавца то су поменути чланови 62–65). Због тога се овај рад не бави темом надокнаде штете, која због своје комплексности заслужује самосталну обраду у оквиру засебног рада.

На основу члана 61(1) Конвенције, продавац може користити правна средства предвиђена члановима 62–65 Конвенције, и/или захтевати надокнаду штете ако купац не изврши било коју од својих обавеза које има на основу уговора или саме Конвенције (укључујући и релевантне обичаје и успостављену праксу између уговорних страна⁴). С тим у вези, уколико купац повреди неку обавезу која није предвиђена Конвенцијом, већ су је уговорне стране успоставиле на основу аутономије воље, продавац ће моћи да се користи одредбама на које упућује члан 61 Конвенције.

2 Пресуда Округног суда у Сану (Швајцарска) у предмету *Transport of spirits*, бр. Т 171/95 од 20. фебруара 1997. године (CLOUT case No. 261).

3 Видети, на пример, одлуку Кинеске међународне економске и трговинске арбитражне комисије у предмету *Styrene monomer*, бр. CISG/2002/03 од 4. фебруара 2002. године (CLOUT case No. 986) и пресуду Округног суда у Сану (Швајцарска) у предмету *Transport of spirits*, бр. Т 171/95 од 20. фебруара 1997. године (CLOUT case No. 261).

4 На основу члана 9 Конвенције који гласи:

„(1) Стране су везане обичајима са којима су се сложиле, као и праксом успостављеном међу њима.

(2) Ако није друкчије договорено, сматра се да су стране прећутно подвргле свој уговор или његово закључење обичају који им је био познат или морао бити познат и који је широко познат у међународној трговини и редовно га поштују уговорне стране у уговорима исте врсте у односној струци.“

Евентуална решења националног права којима се уређује право продавца услед повреде тако успостављених обавеза неће се применити.⁵

Продавац ће моћи да се користи средствима која су наведена у члану 61 Конвенције уколико *сматра* да је купац повредио своју обавезу. Није неопходно да продавац, у одговарајућем судском или арбитражном поступку, докаже да купац није извршио своју обавезу.⁶ Уколико пак купац сматра да се продавац неосновано користи средствима из члана 61, може против њега употребити средства из члана 45 (која му стоје на располагању услед продавчеве повреде уговора), или покренути против продавца поступак пред судом или абитражом.

Одредбе предвиђене у члановима 62–65 нису једине у тексту Конвенције које уређују средства којима располаже продавац у случају купчеве повреде уговора. Као и код купца (случај са члановима 46–52), ове одредбе разрађују принципијална средства којима се продавац може користити. Конвенција у и својим осталим нормама такође уређује средства којима продавац и купац располажу у случају повреде уговора (већ су поменути чланови 74–77 који уређују право на надокнаду штете). Ту спадају и чланови 71–73 (правна средства услед антиципативне повреде уговора и повреде уговора са узастопним испорукама), члан 78 (који уређује право уговорних страна на камату), као и члан 88 (право на продају робе из самопомоћи). У ширем смислу, каталогу одредби које уређују право продавца услед купчеве повреде уговора би се могле придодати и ставови (1) и (2) члана 58 које омогућавају продавцу да услови предају робе или докумената плаћањем цене.

На основу члана 61(3) Конвенције, кад се продавац користи средством које је предвиђено за повреду уговора, суд или арбитража не може одобрити купцу продужење рока за извршење обавезе, укључујући и рок за плаћање цене. Разлог за овакво решење (исто је предвиђено и чланом 45 у односу на купца), лежи у превенцији националних судова да, примењујући домаће

5 Пресуда Апелационог суда у Греноблу у предмету *S.A.R.L. Bri Production "Bonaventure" v. Société Pan Africa Export* од 22. фебруара 1995. године (CLOUT case No. 154); пресуда Привредног суда Кантона Аргау у Швајцарској у предмету *Cutlery* бр. OR.96.00013 од 26. септембра 1997. године (CLOUT case No. 217); пресуда Вишег регионалног суда у Келну у предмету *Tannery machines*, бр. 27 U 58/96 од 08. јануара 1997. године (CLOUT case No. 311); пресуда Округног суда у Сану (Швајцарска) у предмету *Transport of spirits*, бр. T 171/95 од 20. фебруара 1997. године (CLOUT case No. 261); пресуда Врховног суда у Квинсленду (Аустралија) у предмету *Downs Investments in liq. v. Perwaja Steel* од 17. новембра 2000. године (CLOUT case No. 631).

6 Пресуда Вишег регионалног суда у Кобленцу у предмету *Computer equipment*, бр. 2 U 1230/91 од 17. септембра 1993. године (CLOUT case No. 281).

право, продужавају рок за извршење обавезе и на тај начин делују у супротности са потребама међународне трговине (Uncitral Digest, 2016: 284). У редовним околностима, једино је продавац тај који је овлашћен да купцу додељује додатни рок за извршење обавезе.

У наставку рада следи детаљнија анализа правних средстава која продавцу стоје на располагању услед купчеве повреде уговора, а која су разврстана у члановима 62–65 Конвенције, путем истраживања доступне и релевантне судске и арбитражне праксе, као и ставова у домаћој и страниј литератури.

2. Право продавца да од купца тражи извршење обавезе

Продавац, најпре, уколико купац не изврши своју обавезу, може од њега захтевати извршење те обавезе. Ово средство је предвиђено чланом 62 Конвенције који гласи:

„Продавац може захтевати од купца да плати цену, преузме испоруку или да изврши друге своје обавезе, ако се продавац не определи за средство које је супротно таквим захтевима.“

Члан 62 Конвенције подудар се чланом 46, који исто право омогућава купцу, услед продавчеве повреде уговора. Право повериоца да од дужника захтева извршење обавезе је општепризнато у цивилним правним системима, док англосаксонско право допушта ово средство у изузетним ситуацијама (Uncitral Digest, 2016: 287). Бечка конвенција по овом питању следи начело цивилних правних система и оставља широку могућност уговорним странама да од друге уговорне стране захтевају извршење обавезе: наиме, одредбе Конвенције не постављају било какве специфичне услове под којима се овакав захтев може употребити. Није неопходно ни да предмет уговора буде специфична или уникатна роба, нити да је у уговору изричито предвиђено да дужник лично мора извршити неку своју обавезу (Jianming, 1996: 262).

Продавац, дакле, може од купца захтевати извршење његових обавеза уколико купац сам то не учини. Услов је да купац изврши повреду уговора, и то неизвршењем било које обавезе која произлази из уговора или Конвенције (укључујући и релевантне обичаје и праксу у складу са чланом 9 Конвенције⁷). Притом, није од значаја о каквом се степену повреде ради, односно, да ли је повреда битна или није.

На основу Конвенције, основне обавезе купца су да: а) исплати цену и б) преузме испоруку робе онако како је предвиђено уговором и Конвенцијом

7 Видети фусноту 6.

(члан 53). На ове обавезе изричито указује члан 62 Конвенције, с тим да истовремено предвиђа да продавац може од купца тражити извршење других обавеза. У пракси продавац најчешће захтева од купца исплату цене за испоручену робу, и код таквих случајева нема нарочитих проблема приликом усвајања захтева од стране суда (Bortolotti, 2006: 337; Uncitral Digest, 2016: 287). Продавац од купца може захтевати и извршење осталих обавеза, попут преузимања испоруке. Судска и арбитражна пракса, међутим, сведочи да су веома ретки случајеви да продавац од купца захтева извршење обавезе преузимање испоруке робе.⁸ За разлику од ситуације када продавац захтева од купца исплату цене, реализација захтева за преузимање испоруке пред судовима може наићи на проблеме (Chengwei, 2003: 46). Питање је да ли би судови настојали да обавезују туженог купца да преузме испоруку робе када он то не жели. У ситуацији када купац чини повреду уговора тако што не преузима испоруку робе, продавац се најчешће одлучује за друга средства, попут раскида уговора и надокнаде штете (Bortolotti, 2006: 337; Uncitral Digest, 2016: 287).

Право продавца да од купца захтева извршење обавезе подложно је ограничењима. Прво ограничење је предвиђено самим чланом 62. Продавац не може тражити од купца извршење обавезе уколико се определи за средство које је супротно таквом захтеву. На пример, продавац не може истовремено да раскине уговор и да тражи од купца извршење обавезе. Такође, уколико продавац додели купцу додатни рок за извршење обавезе (на основу члана 63 Конвенције), не може истовремено тражити од купца да одмах изврши своју обавезу.

Друго органичење произлази из члана 28 Конвенције. До примене ограничења из ове норме може доћи уколико продавац захтева од купца преузимање испоруке, или извршење неке друге обавезе у природи (*е. specific performance*). Уколико продавац овај захтев истакне пред судом, суд такав захтев може одбити, јер на основу члана 28 није дужан да донесе пресуду о извршењу у природи осим ако би то учинио према правилима сопственог права за сличне уговоре о продаји на који Конвенција не односи. Дакле, успех продавачевог захтева за извршење обавезе ће често зависити од дискреционе одлуке суда (Katz, 2006: 384). У случају одбијања таквог захтева од стране суда, продавац ће моћи да се служи другим средствима, попут надонаде штете, или евентуалног раскида уговора. Због тога, стране

8 Пресуда Вишег регионалног суда у Минхену у предмету бр. 7 У 1720/94 од 8. фебруара 1995. године (CLOUT case No. 133); пресуда Привредног суда Кантона Цирих у предмету *Lambskin coats*, бр. HG930634 од 30. новембра 1998. године (CLOUT case No. 251); пресуда Привредног суда Кантона Аргау у Швајцарској у предмету *Cutlery* бр. OR.96.00013 од 26. септембра 1997. године (CLOUT case No. 217).

које закључују уговоре на које се примењује Бечка конвенција морају узети у обзир *lex fori* будући да од тога зависи да ли ће им ово правно средство бити допуштено или не (Јовичић, 2011: 395).

Конвенција не предвиђа рок током којег продавац може упутити купцу захтев за извршење обавезе. Без обзира на то, ово право је ипак подложно нормама о застарелости које се налазе у меродавном националном праву, или, уколико постоје услови за њену примену, у Конвенцији о застарелости потраживања у међународној продаји робе из 1974. године.

3. Додељивање купцу додатног рока за извршење обавезе

Члан 63(1) Конвенције предвиђа могућност за продавца да додели купцу додатни рок разумне дужине за извршење његових обавеза. По својој суштини, ова одредба Конвенције се подудара са чланом 47, који купцу омогућава исто право наспрам продавца.

Продавац само има опцију да купцу додели додатни рок разумне дужине за извршење његових обавеза. Он је овлашћен на могућност да од купца захтева извршење обавезе, па стога, начелно, и није дужан да средство из члана 63(1) употреби као предуслов за накнадну примену других правних средстава која предвиђа Конвенција.⁹ Међутим, додељивање додатног рока купцу може продавцу олакшати коришћење права на раскид уговора, када продавац није сигуран да ли је купац начинио битну повреду (Babiak, 1992: 133; Јовичић, 2012: 186), или ће његово неизвршење довести до битне повреде. Наиме, на основу члана 64(1)(б), продавац може раскинути уговор ако купац није ни у додатном року који је одредио продавац у складу чланом 63(1) извршио своју обавезу да плати цену или преузме испоруку робе, или је изјавио да то неће учинити у тако одређеном року. Додељивање додатног рока купцу, стога, олакшава продавцу да потом раскине уговор (без неопходног установљавања да ли се ради о битној повреди), али само уколико купац није платио цену или преузео испоруку.¹⁰

Продавац може доделити додатни рок купцу за извршење обавезе након што купац падне у доцњу. Додељивање додатног рока пре доспелости обавезе купца не може се сматрати релевантним у смислу одредби члана 63 Конвенције. Примена члана 63 претпоставља чињеницу да је купац већ

⁹ Пресуда Апелационог суда у Греноблу у предмету *SARL Ego Fruits v. La Verja*, бр. RG 98/02700 од 4. фебруара 1999. године (CLOUT case No. 243); пресуда Вишег регионалног суда у Кобленцу у предмету *Computer equipment*, бр. 2 U 1230/91 од 17. септембра 1993. године (CLOUT case No. 281).

¹⁰ Пресуда Апелационог суда у Греноблу у предмету *SARL Ego Fruits v. La Verja*, бр. RG 98/02700 од 4. фебруара 1999. године (CLOUT case No. 243).

у доцњи са извршењем обавезе пре него што ће му продавац доделити додатни рок за извршење.

Продавац мора купцу послати обавештење о додељивању додатног рока за извршење обавезе, које треба бити учињено на јасан начин. Уопштено обавештење којим продавац позива купца да своју обавезу изврши „одмах“ или „у кратком року“, не сматра се додељивањем додатног рока у смислу члана 63(1) Конвенције (Uncitral Digest, 2016: 291). Продавац у обавештењу мора одредити тачан додатни рок и позвати купца да у оквиру тог рока изврши своју обавезу. Он то може учинити тако што ће означити датум до којег купац може извршити своју обавезу, или тако што ће назначити одређени период (у року од једне седмице или месец дана, на пример). У литератури се указује и на формулацију да продавац мора да изрази „одређени степен притиска на купца“ да изврши своје обавезе (Вукадиновић, 2012: 548).

Додатни рок који продавац додељује купцу за извршење обавезе мора бити разумне дужине, што се оцењује узимањем у обзир околности конкретног случаја, укључујући релевантне пословне обичаје и праксу. Судови су различито тумачили разумни рок у зависности од тога да ли се ради о обавези купца да плати цену или да преузме испоруку. Логично је да се за преузимање испоруке купцу треба оставити дужи рок него за плаћање цене, с обзиром на то да је потребно да купац предузме низ фактичких радњи. У једном случају суд је протумачио додатни рок од два и по месеца за преузимање штампарских машина као разуман.¹¹ Када је у питању обавеза плаћања цене, продавац може одредити и краћи додатни рок. На пример, додатни рок од 10 дана за извршење ове обавезе је протумачен као разуман од стране суда.¹²

Члан 63(2) суспендује право продавцу да се користи другим правним средствима уколико је претходно купцу доделио додатни рок разумне дужине за извршење обавезе. То значи да током трајања додатног рока купац не може раскинути уговор нити захтевати надокнаду штете услед неизвршења. Продавац, међутим, на основу изричите дикције члана члана 63(2), може, након купчевог извршења обавезе, захтевати надокнаду штете услед задоцњења.

Суспензија продавчевог права да се користи другим средствима услед купчеве повреде уговора траје онолико колика је дужина додатног

11 Пресуда Апелационог суда у Милану у предмету *Bielloni Castello v. EGO* од 11. децембра 1998. године (CLOUT case No. 645).

12 Пресуда Привредног суда Кантона Аргау (Швајцарска) у предмету *Granular plastic*, бр. OR.98.00010 од 11. јуна 1999. године (CLOUT case No. 333).

разумног рока. Уколико купац не изврши своју обавезу у оквиру додатног рока, продавац се након тога може служити и другим средствима, као што су право на накнаду штете због неизвршења и право на раскид уговора. Међутим, уколико продавац прими обавештење од купца да неће извршити своје обавезе ни у накнадно додељеном року, продавац може одмах након пријема таквог обавештења да се користи другим средствима.

4. Право продавца да раскине уговор

4.1. Право на раскид због битне повреде уговора (члан 64(1)(а) Конвенције)

Одредбе члана 64 Бечке конвенције уређују право продавца да раскине уговор услед неизвршења купчеве обавезе. Продавац, најпре, може раскинути уговор уколико купац учини битну повреду уговора – на основу члана 64(1)(а) који гласи:

„(1) Продавац може изјавити да раскида уговор:

(а) ако неизвршење било које обавезе коју купац има на основу уговора или ове конвенције представља битну повреду уговора;“

Цитирана одредба кореспондира са чланом 49(1)(а) Конвенције који на идентичан начин формулише исто право за купца уколико продавац начини битну повреду уговора.

Раскид уговора се у судској и арбитражној пракси, али и у литератури дефинише као „средство последње намене“ (лат. *ultima ratio*; енгл. *remedy of last resort*), када се од уговорне стране не може оправдано очекивати да уговор одржи на снази (Pauly, 2000: 225). Готово сви национални правни системи предвиђају услов да повреда уговора има одговарајући степен тежине да би се стекло право на раскид уговора (Јовичић, 2015: 144). Због тога се одредбе које уређују право уговорних страна на раскид морају тумачити рестриктивно, односно, предност се мора дати средствима слабијег интензитета уколико су подобна да „излече“ уговорни однос.

Дакле, да би продавац, на основу члана 64(1)(а) Конвенције, имао право на раскид, неопходно је да купац својим неизвршењем обавезе доведе до битне повреде уговора. Да ли је повреда уговора битна, оцењује се на основу члана 25 Конвенције који гласи:

„Поведа уговора коју учини једна страна сматраће се битном ако се њоме проузрокује таква штета другој страни да је суштински лишавана оног што је оправдано очекивала од уговора, изузев ако такву последицу није предвидела

страна која чини повреду нити би је предвидело разумно лице истих својстава у истим околностима.“

На основу претходно цитиране одредбе Конвенције, да би се повреда, из перспективе продавца, сматрала битном потребно је да:

- а) купац не изврши своју обавезу;
- б) да купчево неизвршење обавезе доводи до суштинског лишавања продавца користи коју је оправдано очекивао од уговора;
- в) да је купац предвидео последицу у смислу суштинског лишавања продавца користи коју је оправдано очекивао од уговора, односно да је такву последицу могло предвидети разумно лице истих својстава у истим околностима.

Последице купчевог неизвршења обавезе оцењују се у светлу свих конкретних околности случаја. На пример, дефинитивно неизвршење обавезе плаћања цене, или већег дела цене, начелно конституише битну повреду уговора у светлу члана 25 Конвенције.¹³ Као потврда дефинитивног неизвршења обавезе плаћања цене може послужити изјава купца да не жели да плати цену¹⁴, или околност да се купац налази у стечају.¹⁵ Насупрот томе, незнатно закашњење у плаћању цене не може се тумачити као битна повреда уговора¹⁶, осим уколико обавеза купца да плати цену без задоцњења представља битан елемент уговора (Јовичић, 2017: 60).

Када је у питању обавеза купца да преузме испоруку, дефинитивно неизвршење ове обавезе се генерално може тумачити као битна повреда

13 Пресуда Округног суда Западног дистрикта Мичиген у предмету *Shuttle Packaging Systems, L.L.C. v. Tsonakis, Ina S.A. and Ina Plastics Corporation* од 17. децембра 2001. године (CLOUT case No. 578) (према мишљењу Суда, неплаћање цене је најтежи облик битне повреде уговора од стране купца); одлука Међународне трговачке арбитраже при трговачко-индустријској комори Руске Федерације у предмету бр. 53/1998, од 5. октобра 1998. године (CLOUT case No. 468); пресуда Вишег регионалног суда у Дизелдорфу у предмету *Winter shoes*, бр. 17 U 146/93, од 14. јануара 1994. године (CLOUT case No. 130).

14 Пресуда Вишег регионалног суда у Брауншвајгу (Немачка) у предмету *Deer meat*, бр. 2 U 27/99 од 28. октобра 1999. године (CLOUT case No. 361).

15 Пресуда Федералног суда Аустралије у предмету *Roder Zelt- und Hallenkonstruktionen GmbH v. Rosedown Park Pty. Ltd. and Reginald R. Eustace*, бр. SG 3076 of 1993 FED No. 275/95 од 28. априла 1995. године (CLOUT case No. 308).

16 Пресуда Арбитражног суда при Међународној трговачкој комори у предмету *Machinery for a production line of foamed boards*, Arbitral award No. 7585 из 1992. године (CLOUT case No. 301).

уговора.¹⁷ Са друге стране, кашњење купца од неколико дана да преузме испоруку начелно не представља битну повреду,¹⁸ осим уколико продавац нема посебан интерес да се роба преузме у уговорено време (Јовичић, 2017: 60). Закашњење од неколико дана може проузроковати битну повреду уговора за продавца уколико су околности уговора такве да захтевају од купца благовремено преузимање испоруке: на пример, уколико је предмет уговора кварљива роба, или уколико је продавцу битно да испразни на време своје складиште или ослободи транспортна средства.

Купац може учинити битну повреду уговора и уколико се неизвршење односи на неку другу обавезу, а не на обавезу плаћања цене и преузимања испоруке (које Конвенција наводи као основне обавезе продавца). То зависи од воље уговорних страна, релевантних обичаја и успостављене праксе, као и од околности случаја. На пример, у једном случају суд је протумачио да је купац учинио битну повреду уговора тако што је прекршио обавезу забране реекспорта коју му је продавац наметнуо одговарајућим уговорним клаузулама.¹⁹

Бечка конвенција посебно уређује право уговорних страна на раскид у случају уговора са узастопним испорукама. Наиме, члан 73(1) Конвенције

17 Одлука Кинеске међународне економске и трговинске арбитражне комисије (CIETAC) у предмету *Mung beans*, бр. CISG/2001/02 од 22. марта 2001. године (CLOUT case No. 987) (одбијање купца да уговори превоз робе бродом на основу FOB клаузуле); пресуда Привредног суда Кантона Аргау у Швајцарској у предмету *Cutlery* бр. OR.96.00013 од 26. септембра 1997. године (CLOUT case No. 217); пресуда Вишег регионалног суда у Хаму у предмету *Wrapped bacon*, бр. 19U 97/91 од 22. септембра 1992. године (CLOUT case No. 227) (одбијање купца да прими испоруку више од једне половине уговорене количине робе).

18 Пресуда Апелационог суда у Греноблу у предмету *SARL Ego Fruits v. La Verja*, бр. RG 98/02700 од 4. фебруара 1999. године (CLOUT case No. 243) (купац је обавестио продавца да ће каснити неколико дана са преузимањем једне узастопне испоруке); са друге стране, један суд је установио да доцња купца од неколико дана у извршењу обавезе преузимања испоруке представља битну повреду уговора – образложење за овакав став Суд је пронашао у чињеници да је продавац претходно доделио купцу додатни рок за преузимање испоруке: видети пресуду Кантоналног суда у Цугу (Швајцарска) у предмету *MTBE*, бр. A3 2001 34 од 12. децембра 2002. године (CLOUT case No. 629).

19 Пресуда Апелационог суда у Греноблу у предмету *S.A.R.L. Bri Production "Bonaventure" v. Société Pan Africa Export* од 22. фебруара 1995. године (CLOUT case No. 154) – продавац је желео да обезбеди да се роба (фармерице) не реекпортује у Европу, већ да коначна дестинација буду тржишта Африке и Јужне Америке. Купац се сложио са захтевом продавца и уговором се обавезао да продавцу пружи доказе о коначној дестинацији робе на тржиште Африке и Јужне Америке. Како купац није пружио продавцу доказе о коначној дестинацији робе (и након што му је продавац оставио додатни рок за то), суд је установио да је тиме учињена битна повреда уговора.

предвиђа да ако у случају уговора са узастопним испорукама, неизвршење било које обавезе једне стране која се односи на једну испоруку представља битну повреду уговора у вези са том испоруком, друга страна може изјавити да уговор раскида у односу на ту испоруку. Ова одредба Конвенције се заједнички примењује како на продавца, тако и на купца.

Дакле, став 1 члана 73 Конвенције предвиђа право за уговорну страну да изјави раскид уговора у односу на појединачну испоруку уколико друга страна, такође у односу на ту појединачну испоруку, учини битну повреду уговора. Сви критеријуми из члана 25 Конвенције који важе за постојање битне повреде уговора примењују се и у односу на појединачну испоруку. Посматрано из угла продавца, та повреда може да се састоји у неизвршењу обавезе купца да плати цену за појединачну испоруку, или уколико купац не преузме појединачну испоруку робе, итд. У таквој ситуацији, продавац може раскинути уговор у односу на појединачну испоруку, док ће уговор остати на снази у односу на претходне појединачне испоруке. Са друге стране, само кашњење купца у исплати цене за појединачну испоруку не мора бити основ за раскид уговора у односу на ту испоруку.²⁰

4.2. Право на раскид услед неизвршења обавезе у додатном року који је одредио продавац (члан 64(1)(б) Конвенције)

Члан 64(1)(б) Конвенције предвиђа да продавац може раскинути уговор ако купац није у додатном року који је одредио продавац у складу са чланом 63(1) извршио своју обавезу да плати цену или преузме испоруку робе, или је изјавио да то неће учинити у тако одређеном року.

Да би продавац могао да раскине уговор на подлози члана 64(1)(б) Конвенције, потребно је да буду испуњени одређени услови.

Најпре, продавац мора купцу да остави додатни рок разумне дужине за извршење обавезе, у складу са чланом 63(1) Конвенције (видети излагање у поднаслову 3). Члан 64(1)(б) Конвенције успоставља везу са чланом 63(1) – по овој одредби продавац *може* одредити купцу додатни рок разумне дужине за извршење његових обавеза. Међутим, да би могао да раскине уговор на подлози члана 64(1)(б), продавац претходно *мора* доделити додатни рок на који указује члан 63(1) Конвенције. Веза између ове две одредбе је успостављена због тога што се члан 64(1)(б) примењује у ситуацији када није јасно да ли се ради о битној повреди уговора, на начин како је то описано у члану 25 Конвенције. Уколико је

²⁰ Пресуда Арбитражног суда Привредне коморе Цириха бр. 273/95 од 31. маја 1996. године.

јасно да се ради о битној повреди, онда не постоји потреба да се активира члан 64(1)(б) – у том случају примењује се члан 64(1)(а) – продавац може раскинути уговор уколико неизвршење било које обавезе коју купац има на основу уговора или Конвенције представља битну повреду уговора.²¹ Међутим, уколико није јасно да ли се ради о битној повреди, продавац може отклонити препреку за раскид уговора тако што ће применити члан 64(1)(б) – оставиће купцу додатни рок разумне дужине за извршење његових обавеза; након истека тог рока, или након што прими обавештење од купца да своју обавезу неће извршити у оквиру таквог рока, продавац може раскинути уговор.

Други услов за раскид је да се неизвршење обавезе купца састоји у неплаћању цене или непреузимању испоруке. Механизам за раскид уговора предвиђен чланом 64(1)(б) Конвенције није применљив уколико се повреда уговора од стране купца састоји у неизвршењу неке друге обавезе, осим обавезе плаћања цене или непреузимања испоруке.²² Када је у питању повреда обавеза плаћања цене, под тим се подразумева не само неизвршење плаћања у ужем смислу, него и неизвршење формалности које су неопходне за реализацију плаћања.²³ На пример, пропуст купца да отвори акредитив тумачи се као неизвршење обавезе плаћања цене и долази под оквир члана 64(1)(б) Конвенције.²⁴

Уколико продавац додели купцу додатни рок за извршење неке друге обавезе, а не обавезе плаћања цене или преузимања испоруке, па купац у додатном року не изврши своју обавезу, то не даје аутоматски право продавцу да раскине уговор. У том случају, неће се применити члан 64(1)(б), већ члан 64(1)(а) Конвенције, који предвиђа да продавац може раскинути уговор уколико купац учини битну повреду уговора. Ипак, додатни рок

21 У судској пракси постоји и случај када је заузет став да продавац ни у ком случају (чак и кад је јасно да се ради о битној повреди уговора) не може уговор раскинути, ако претходно не додели купцу додатни рок разумне дужине за извршење обавеза, на основу члана 63(1) Конвенције. Видети пресуду Врховног суда Аустрије у предмету *Carpets*, бр. 6 Ob 187/97m од 11. септембра 1997. године (CLOUT case No. 307). Ипак, овакав став се може посматрати као изузетак.

22 Одлука Арбитражног суда Међународне трговачке коморе бр. 8574 из септембра 1996. године; пресуда Привредног суда Кантона Сент Гален (Швајцарска) у предмету *Sizing machine case*, бр. НГ.1999.82-НГК од 3. децембра 2002. године (CLOUT case No. 886).

23 Члан 54 Конвенције изричито предвиђа обавезу за купца да обави формалности у вези са извршењем плаћања цене: „Купчева обавеза да исплати цену подразумева предузимање мера и испуњавање формалности предвиђених уговором или одговарајућим законима и прописима да би се омогућило извршење плаћања.“

24 Пресуда Окружног суда у Сану (Швајцарска) у предмету *Transport of spirits*, бр. Т 171/95 од 20. фебруара 1997. године (CLOUT case No. 261).

који продавац оставља купцу за извршење неке друге обавезе (а не обавезе да плати цену или преузме испоруку) није сасвим без дејства. Наиме, до истека тог рока, или док не прими обавештење од купца да неће извршити своје обавезе у том року, продавац се не може служити другим средствима, па ни правом на раскид уговора (примењује се члан 63(2) Конвенције²⁵). Са друге стране, одбијање купца да изврши такву обавезу у додатном року може отежати квалификацију повреде уговора и ићи у прилог тврдњи да се ради о битној повреди уговора.²⁶

Трећи услов за раскид постоји уколико купац не изврши обавезу плаћања цене или преузимања испоруке у додатно остављеном року, или изјави да то неће учинити у тако одређеном року.

4.3. Право продавца да раскине уговор у случају кад је купац платио цену (члан 64(2) Конвенције)

Члан 64(2) Конвенције временски ограничава право продавца да раскине уговор у ситуацији када је купац платио цену. Текст ове одредбе гласи:

„Међутим, у случају кад је купац платио цену, продавац губи право да раскине уговор уколико то није учинио:

(а) у погледу задоцнелог извршења од стране купца пре него што је сазнао за извршење; или

(б) у погледу било које друге повреде, осим задоцнелог извршења, у разумном року:

(i) пошто је продавац сазнао или морао сазнати за повреду; или

(ii) *по истеку додатног рока који је одредио продавац у складу са ставом (1) члана 63 или пошто је купац изјавио да неће извршити своје обавезе у овом додатном року.“*

Напред цитирана одредба Конвенције се примењује искључиво у ситуацији када је цена плаћена. До њене примене не долази уколико купац није платио цену, односно, тада продавцу начелно није временски ограничено право да раскине уговор (Uncitral Digest, 2016: 296). Један суд је заузео став да чак и уколико купац плати део цене, продавац задржава право да

²⁵ Подсећања ради, ова одредба гласи: „Ако продавац не прими обавештење од купца да неће извршити своје обавезе у року који је тако одређен, продавац не може до истека тог рока да се користи било којим средством предвиђеним за случај повреде уговора. Продавац, међутим, не губи због тога право да услед доцње купца захтева накнаду штете.“

²⁶ Видети фусноту 21.

раскине уговор у било ком тренутку.²⁷ Међутим, право продавца да раскине уговор у било ком тренутку, без временског ограничења, за случај да цена, или део цене, није плаћен, не може се тумачити апсолутно: продавац не може, супротно начелу добре вере, неоправдано одуговлачити раскид уговора.²⁸

Члан 64(2) Конвенције различито третира повреду уговора у виду задоцнелог извршења купца од осталих повреда уговора од стране купца. У случају задоцнелог извршења, примењује се члан 64(2)(а): продавац губи право да раскине уговор ако то није учинио *пре него што је сазнао* за задоцнело извршење. Дакле, претпоставка за примену ове одредбе је да је купац своју обавезу већ извршио (додуше са задоцњењем). Иако то није изричито предвиђено чланом 64(2)(а), примењује се генерално начело Конвенције да се мора радити о повреди уговора која се може окарактерисати као битна. У супротном, уколико задоцнело извршење не представља битну повреду, продавац не би имао право на раскид, већ би могао да употреби друга правна средства. Задоцнело извршење се може односити на било коју обавезу коју купац има на основу уговора или Конвенције. То не мора бити само случај са задоцњењем обавезе плаћања цене, већ и са задоцњењем у преузимању испоруке или у извршењу неке друге обавезе. Обавештење продавца о раскиду неће моћи да произведе дејство ако је оно послато купцу након што је продавац сазнао да је купац неблаговремено извршио обавезу плаћања цене или је учинио радњу која се поистовећује са плаћањем цене (на пример отварање документарног акредитива); такође, продавац неће моћи да раскине уговор након што је сазнао да је купац преузео робу са задоцњењем, док је цена за робу плаћена.

Решење из члана 64(2)(а) је строже у поређењу са решењем кореспондентне одредбе Конвенције (члан 49(2)(а)) која уређује положај купца као повериоца у ситуацији када је продавац испоручио робу. Према члану 49(2)(а), у случају задоцнеле испоруке, купац може раскинути уговор у разумном року након што је сазнао за такву испоруку. Са друге стране, продавац мора деловати веома брзо уколико намерава да раскине уговор са купцем који је платио цену (Babiak, 1992: 133). Смисао строжег уређења

27 Пресуда Вишег регионалног суда у Грацу у предмету *Romanian wood*, бр. 3R 68/02у од 31. маја 2002. године (CLOUT case No. 539).

28 Један суд је, међутим, установио да продавац није изгубио право на раскид иако је протекло шест месеци између додељивања купцу додатног рока за плаћање цене и изјаве раскида. Суд је овакав став образложио тако што је навео да купац није могао разумно да очекује да продавац неће искористити своје право на раскид. Видети пресуду Вишег регионалног суда у Минхену у предмету *Cars*, бр. 23 U 2421/05 од 19. октобра 2006. године (CLOUT case No. 826).

овог права у односу на продавца састоји се у чињеници да је продавац већ примио исплату цене и да је његова позиција услед закаснеле исплате цене или неблаговременог преузимања испоруке од стране купца далеко повољнија него позиција купца који трпи последице задоцнеле испоруке робе.

У погледу неке друге повреде уговора, а не задоцнелог извршења, примењује се члан 64(2)(б) Конвенције. У пракси су такве повреде уговора од стране купца ретке. Као пример може послужити већ поменути случај повреде обавезе забране реекспорта коју је продавац наметнуо купцу одговарајућим уговорним клаузулама (видети фусноту 20). Ова одредба разликује ситуацију када је продавац одредио додатни рок купцу за извршење обавезе у складу са чланом 63(1), од ситуације када такав рок није одређен. У погледу обавезе продавца да остави додатни рок купцу за извршење обавезе примењују се иста начела која важе и за случај повреде уговора од стране купца у смислу неплаћања цене или непреузимања испоруке (видети излагање у оквиру поднасловa 4.2.).

У случају да продавац није купцу оставио додатни рок за извршење обавезе, продавац губи право на раскид уговора уколико то није учинио у разумном року пошто је сазнао или морао сазнати за повреду (члан 64(2)(б) (i)). У том случају мора бити јасно да се ради о битној повреди уговора, јер би у супротном продавац морао да остави додатни рок купцу за испуњење обавезе. Ако је продавац оставио додатни рок разумне дужине купцу за извршење обавезе, продавац губи право да раскине уговор уколико то није учинио у разумном року након истека додатног рока или пошто је купац изјавио да неће извршити своје обавезе у овом додатном року (члан 64(2) (б)(ii)). Смисао временског ограничења права продавца да уговор може раскинути у разумном року се састоји у заштити интереса купца, с обзиром на то да би продавац могао, пратећи развој на тржишту, да шпекулише и раскине уговор онда када то њему највише одговара (Ћирић, 2018: 172–73; Драшкић, Станивковић, 2005: 400).

5. Право продавца да уместо купца изврши спецификацију робе

Члан 65 је последња одредба у одељку Конвенције који уређује правна средства продавца за случај повреде уговора од стране купца. Ова одредба уређује ситуацију када је према уговору купац дужан да одреди облик, мере или друга обележја робе (тзв. спецификацију). Према члану 65(1), ако купац не учини спецификацију до уговореног датума или до истека разумног рока пошто је од продавца примио захтев да то учини, продавац може, не дирајући тиме у своја друга права које може имати, учинити сам

ту спецификацију у складу са купчевим потребама које су му могле бити познате.

Продавац, дакле, може, уместо купца, сам одредити спецификацију робе под одређеним условима. Најпре, потребно је да купац пропусти да одреди спецификацију до уговореног датума. Уколико такав датум није уговорен, продавац мора, уколико жели да се користи правом из члана 65, купцу доделити разумни рок да то учини. Уколико купац не одреди спецификацију до истека уговореног датума или разумног рока, продавац може сам то учинити.

Захтев продаваца према купцу да одреди спецификацију у разумном року производи дејство тек када стигне купцу. Овде се наилази на одступање од генералног правила Конвенције из члана 27 у погледу слања обавештења, захтева и других саопштења.²⁹ На крају, продавац мора учинити спецификацију у складу са купчевим потребама које су му могле бити познате.

Продавац није дужан да одреди спецификацију робе уколико купац пропусти да то учини. Он се може служити и другим правним средствима која му стоје на располагању, а о којима је било речи у претходним излагањима. Поред тога, на основу изричите дикције члана 65(1) Конвенције, и уколико учини спецификацију, то продавца не спречава да се користи другим правима.

Према члану 65(2) Конвенције, ако продавац сам учини спецификацију, он је дужан да обавести купца о њеним појединостима, као и да му одреди разуман рок у коме купац може учинити неку другу спецификацију. Ако купац, пошто је примио такво обавештење продавца то не учини у тако одређеном року, спецификација коју је учинио продавац је обавезна за купца.

29 Члан 27 Конвенције гласи: „Изузев ако је изричито друкчије предвиђено у овом делу Конвенције, кад је једна страна неко обавештење, захтев или друго саопштење дала или учинила у складу са овим делом и на начин који се сматра одговарајућим у датим околностима, задоцњење или грешка у преносу саопштења или чињеница да саопштење није стигло не лишава ту страну права да се на то саопштење позива.“

6. Закључак

Правна средства којима продавац располаже у случају повреде уговора о међународној продаји робе од стране купца претежно су разврстана у члановима 61–65 Бечке конвенције.

Продавац, најпре, на основу члана 62 Конвенције, може од купца захтевати извршење обавезе. Услов је да купац изврши повреду уговора, и то неизвршењем било које обавезе која произлази из уговора или Конвенције (укључујући и релевантне обичаје и праксу).

Купац може, на подлози члана 63 Конвенције, да додели купцу додатни рок разумне дужине за извршење његових обавеза. Додатни рок који продавац додељује купцу за извршење обавезе мора бити разумне дужине, што се оцењује узимањем у обзир околности конкретног случаја, укључујући релевантне пословне обичаје и праксу. Додељивање додатног рока купцу може продавцу олакшати коришћење права на раскид уговора, када продавац није сигуран да ли је купац начинио битну повреду уговора, или ће његово неизвршење довести до битне повреде.

Члан 64 Конвенције уређује право продавца да раскине уговор. Продавац, најпре, може раскинути уговор уколико купац учини битну повреду уговора (члан 64(1)(a)).

Члан 64(1)(б) Конвенције предвиђа да продавац може раскинути уговор ако купац није, у додатном року разумне дужине који је одредио продавац у складу са чланом 63(1), извршио своју обавезу да плати цену или преузме испоруку робе, или је изјавио да то неће учинити у тако одређеном року. Ово средство се примењује у ситуацији када није јасно да ли се ради о битној повреди уговора, на начин како је то описано у члану 25 Конвенције.

Уколико је купац платио цену, а притом чини повреду уговора, право продавца да раскине уговор је временски ограничено. Ту Конвенција успоставља разлику између повреде која се састоји у задоцнелом извршењу и осталих повреда. У случају задоцнелог извршења, примењује се члан 64(2)(a): продавац губи право да раскине уговор ако то није учинио *пре него што је сазнао* за задоцнело извршење. У погледу неке друге повреде уговора, а не задоцнелог извршења, примењује се члан 64(2)(б) Конвенције. У случају да продавац није купцу оставио додатни рок за извршење обавезе, продавац губи право на раскид уговора уколико то није учинио у разумном року пошто је сазнао или морао сазнати за повреду (члан 64(2)(б)(i)). Ако је продавац оставио додатни рок разумне дужине купцу за извршење обавезе, продавац губи право да раскине уговор уколико то није учинио

у разумном року након истека додатног рока или пошто је купац изјавио да неће извршити своје обавезе у овом додатном року (члан 64(2)(б)(ii)).

На крају, члан 65 Конвенције предвиђа да продавац може сам учинити спецификацију робе уколико купац то не учини. Ако купац не учини спецификацију до уговореног датума или до истека разумног рока пошто је од продавца примио захтев да то учини, продавац може, не дирајући тиме у своја друга права које може имати, учинити сам ту спецификацију у складу са купчевим потребама које су му могле бити познате.

Литература / References

Babiak, A. (1992). Defining Fundamental Breach under the United Nations Convention on

Contracts for the International Sale of Goods. *Temple International and Comparative Law Journal*. 6(1). 113–144.

Bortolotti, F. (2006). Remedies Available to the Seller and Seller's Right to Require Specific Performance (Articles 61, 62 and 28). *Journal of Law and Commerce*. 25. 335–338.

Chengwei, I. (2003). *Remedies for Non-Performance, Perspective from CISG, UNIDROIT Principles & PEC*. Beijing: Law School of Renmin University of China.

Jianming, S. (1996). The Remedy of Requiring Performance under the CISG and the Relevance of Domestic Rules. *Arizona Journal of International and Comparative Law*. 13(2). 253–306.

Jovičić, K. (2017). Posebni slučajevi kada se ugovor može raskinuti prema Bečkoj konvenciji. *Strani pravni život*. 1/2017. 51–62.

Jovičić, K. (2015). Uslovi pod kojima poverilac stiče pravo da raskine ugovor zbog neispunjenja i ograničenja za upotrebu tog prava. *Strani pravni život*. 59(1). 143–156.

Jovičić, K. (2012). Zahtev za izvršenje ugovora u naknadnom roku kod ugovora o međunarodnoj prodaji robe. *Strani pravni život*. 2/2012. 176–194.

Jovičić, K. (2011). Zahtev za izvršenje ugovora prema Bečkoj konvenciji o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe. *Pravni život*. 11(III). 389–406.

Katz, A. (2006). Remedies for breach of contract under the CISG. *International Review of Law and Economics*. 25. 378–396.

Pauly, C. (2000). The concept of fundamental breach as an international principle to create uniformity of commercial law. *Journal of Law and Commerce*. 19(2). 221–244.

UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, New York: United Nations, 2016.

Вукадиновић, Р. (2012). *Међународно пословно право*. Крагујевац: Центар за право Европске уније.

Драшкић, М. Станивуковић, М. (2005). *Уговорно право међународне трговине*. Београд: Службени лист СЦГ.

Ђирић, А. (2018). *Међународно трговинско право – Посебни део*. Ниш: Центра за публикације Правног факултета Универзитета у Нишу.

Uroš Zdravković, LL.D.
Assistant Professor,
Faculty of Law, University of Niš
Uroš Zdravković, LL.D.,

REMEDIES AVAILABLE TO THE SELLER IN CASE OF THE BUYER'S BREACH OF CONTRACT ON INTERNATIONAL SALE OF GOODS

Summary

The legal remedies available to a seller in case of a buyer's breach of contract on international sale of goods are predominantly contained in Articles 61-65 of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG). Article 62 of the CISG entitles the seller to require from the buyer to perform the obligations. Under Article 63 of the CISG, the seller may fix an additional period of time of reasonable length for the performance of the buyer's obligations. Article 64 defines the conditions under which the seller is entitled to declare the contract avoided. The first situation in which the seller can avoid the contract is where the buyer has committed a fundamental breach of contract. Article 64 also provides that the seller can avoid the contract if the buyer has not paid the price or taken delivery of the goods within the additional period of time fixed by the seller under Article 63(1) of the CISG. In case the buyer has paid the price, the seller loses the right to avoid the contract if it does not declare avoidance within the periods stated in Article 64(2). In cases of late performance, the seller loses the right to declare the contract avoided unless it does so before becoming aware that performance has been rendered. In regard to any breach other than late performance, there is a distinction according to whether or not the seller has fixed an additional period for performance in accordance with Article 63 (1). In the absence of an additional period for performance, the seller loses the right to declare the contract avoided unless it declares avoidance within a reasonable time after the seller knew or ought to have known of the breach. In case the seller has fixed an additional period of time for performance by the buyer, the seller loses the right to declare the contract avoided unless it declares avoidance within a reasonable time after the expiry of the additional period fixed by the seller or after the buyer has declared that it will not perform his obligations within such an additional period. Finally, under Article 65 of the CSIG, if the buyer fails to make the specification of the goods, either on the date agreed upon or within a reasonable time after receipt of a request from the seller, the seller may, without prejudice to any other rights he may have, make the specification himself in accordance with the requirements of the buyer that may be known to him.

Keywords: *International sale of goods, CISG, breach of contract, seller's remedies.*